

Satu Kellosalo

JANOINEN

Yhteisöllistä nettikristillisyyttä

Opinnäytetyö

KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminta ja nuorisotyö

Maaliskuu 2010

TIIVISTELMÄ

Yksikkö Humanistinen ja kasvatustieteiden yksikkö Ylivieskan yksikkö	Aika Maaliskuu 2010	Tekijä/tekijät Satu Kelloso
Koulutusohjelma Kansalaistoiminta ja nuorisotyö		
Työn nimi JANOINEN - Yhteisöllistä nettikristillisyyttä		
Työn ohjaaja KT Reetta Leppä		Sivumäärä 33+3
Työelämäohjaaja Teemu Vesala		
<p>Tein opinnäytetyönäni käyttäjäkyselyn Janoinen- nimiselle verkkoyhteisölle. Opinnäytetyöni tarkoituksena oli tutkia millainen yhteisö Janoinen on. Halusin selvittää millaiset ihmiset Janoista käyttävät, millaisiin tarpeisiin sivusto vastaa sekä kuinka sitoutuneita käyttäjät ovat. Toiseksi halusin selvittää miten Janoinen voisi kehittyä. Halusin saada selville millaisia kehityssuunnitelmia käyttäjillä olisi keskustelufoorumin ja verkkojulkaisun suhteen. Tutkimuksen toteutin kyselytutkimuksena Janoisen käyttäjille. Kysely oli avoinna kolme kuukautta. Sinä aikana sain 47 vastausta.</p> <p>Kyselyn tulokset vahvistivat ennakkokäsityksiäni. Janoinen on tavoittanut hyvin kohde-ryhmänsä, eli evankelis-luterilaiset nuoret aikuiset. Janoisen koettiin myös vastaavan yhteisöllisyyden ja kristittyjen yhteyden tarpeeseen. Kyselyn perusteella käyttäjät ovat myös kohtalaisen sitoutuneita sivustoon. Kehitysehdotuksia vastaajilta tuli yllättävän vähän.</p>		
Asiasana Internet, Yhteisö, Nuoret aikuiset, Evankelis-luterilainen kirkko		

ABSTRACT

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES Humanities and Education, Ylivieska	Date	Author Satu Kellosalo
Degree programme Civic Activity and Youth Work		
Name of thesis Janoinen		
Instructor Ed.D Reetta Leppälä		Pages 33+3
Supervisor Teemu Vesala		
<p>The purpose of this thesis was to study what kind of a virtual community the website Janoinen is. The aim was to find out what kinds of people are using the website Janoinen, to what kinds of needs the pages give answers and how committed the users are. On the other hand the aim was also to research how the Janoinen website could be developed. The purpose was also to find out what kind of ideas the users would have about developing the bulletin board and online magazine. The inquiry for the users of Janoinen was carried out as a questionnaire. The questionnaire was open for the users for three months and forty-seven people replied during that time.</p> <p>The Results of the inquiry confirmed my preconception. The website Janoinen has reached well its target group, in other words the young adults of Evangelical Lutherans. It seemed also that the Janoinen website responded to the needs the young Christian had concerning communality and contacts between Christians. On the basis of the results, the users are fairly committed to the web site. Those who replied to the inquiry had surprisingly few suggestions for developing the web site.</p>		
Key words Internet, young adults, community, Evangelical Lutheran church		

ESIPUHE

Suuret kiitokset koko Janoisen ylläpito-tiimille, te olitte mahdollistamassa tämän työn valmistumisen. Teidän ansiostanne sain tehdä opinnäytetyöni itselleni rakkaasta aiheesta. Aivan erityiset kiitokset Outi Metsolalle, joka useaan kertaan oikoluki työni ja antoi palautetta ja ideoita. Kiitos myös Tuomo Siponkoskelle hyvistä ideoista, teknisestä avusta ja kannustuksesta. Haluan myös kiittää äitiäni, Hillevi Tuomistoa avusta englanninkielisen tiivistelmän kanssa. Ja kaikkein suurimmat kiitokset kuitenkin ohjaavalle opettajalle Reetta Leppälälle, jonka kannustukset ja neuvot auttoivat aina eteenpäin kun työ tuntui jumittavan paikallaan.

16.2.2010 Vetelissä

Satu Kellosalo

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
ESIPUHE
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 INTERNET	2
2.1 Internet vuorovaikutuksen välineenä	2
2.2 Internetin keskustelupalstojen säännöt	3
2.3 Verkkolukutaito.....	4
2.4 Internet ja kirkon nuorisotyö.....	5
3 NUORET AIKUISET	7
3.1 Nuoret aikuiset ikäryhmänä.....	7
3.2 Nuoret aikuiset ja kirkko	8
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	10
4.1 Tutkimusongelmat	10
4.2 Tutkimusmenetelmät	10
4.3 Janoinen.....	11
5 TUTKIMUKSEN TULOKSET	16
5.1 Vastaajien taustatiedot.....	16
5.2 Vastaajien uskonnollisuus	18
5.3 Janoiseen rekisteröitymistä koskevat kysymykset	19
5.4 Janoisen sisältöä koskevat kysymykset	20
6 POHDINTA	29
LÄHTEET	32

LIITTEET

1 JOHDANTO

Nyky maailma on kiireinen ja siinä elävän ihmisen täytyy olla itsenäinen, tehokas ja tuottava. Tähän nykyihmisen kuvaan ei kovin hyvin enää mahdu uskonto ja uskonnollisuus, ainakaan sen perinteisessä muodossa. Tämän kaiken itsenäisyyden korostamisen keskellä ihmiset kuitenkin kaipaavat yhteisöllisyyttä. On tärkeää tuntea kuuluvansa johonkin. Kiireisessä nykyaikassa yhteisöllisyys on muuttanut muotoaan. Nuoret ja nuoret aikuiset ovat löytäneet kanavan yhteisöllisyydelle Internetistä. Tästä kertovat sellaisten verkkoyhteisöjen kuin Facebook, IRC-galleria tai Youtube saavuttama todella suuri suosio. Näiden suurten verkkoyhteisöjen seasta löytyy myös hieman pienempi ja vähän erilainen verkkoyhteisö: Janoinen.

Lähdin tutkimaan tätä hyvin monista muista kristillisistä verkkoyhteisöistä poikkeavaa yhteisöä, jonka jäsenenä olen ollut itsekin useamman vuoden ajan. Janoinen poikkeaa muista kristillisistä verkkoyhteisöistä kahdella tavalla. Ensimmäinen Janoinen on suunnattu pääasiassa nuorille aikuisille, kun taas suurin osa muista kristillisistä verkkoyhteisöistä keskittyy nuoriin. Toiseksi Janoinen pohjaa Evankeelis-luterilaisen kirkon tunnustukseen. Nämä kaksi asiaa tekevät Janoisesta muista poikkeavan ja siten myös kiinnostavan verkkoyhteisön.

Tutkimuksellani pyrin selvittämään, millaiset ihmiset Janoista käyttävät, miksi he sitä käyttävät ja mitä he kokevat Janoisen heille antavan. Pyrin myös hieman kartoittamaan sitä mihin suuntaan käyttäjät toivoisivat Janoisen kehittyvän.

2 INTERNET

2.1 Internet vuorovaikutuksen välineenä

Internet ei ole media perinteisellä tavalla. Perinteinen media antaa tietoa yksisuuntaisesti, Internet taas on vuorovaikutuksen väline. Janne Matikainen vertaa Internetiä kaupunkiin kirjassaan ”Verkko kasvattajana”. Ihmiset tekevät Internetissä samoja asioita kuin kaupungissa: Viettävät aikaa, kohtaavat toisiaan, keskustele- vat, käyvät kauppaa tai hoitavat asioita. Internet on myös täynnä erilaisia yhteisö- palveluita joissa ihmiset voivat jakaa erilaista sisältöä. Keskustelun lisäksi yhteisö- palveluissa voidaan jakaa kuvia ja videoita. Näiden lisäksi useat yhteisöpalvelut tarjoavat erilaisia ajanviettomahdollisuuksia. (Matikainen 2008, 27-30.)

Ei voida ajatella, että Internet olisi vain yhtenä viestinnän ja vuorovaikutuksen välineenä, sillä se sisältää useita erilaisia vuorovaikutuksen muotoja. Internet ei myöskään ole irrallaan normaalista elämästä. Etenkin nuorille Internet ja erityises- ti sen yhteisöpalvelut ovat arkielämän jatke. Arjessa tapahtuneita asioita jaetaan yhteyshenkilöille kuvien, videoiden ja tekstien välityksellä. (Matikainen 2008, 31.)

Internetin merkityksestä vuorovaikutuksen välineenä kertoo, että vuonna 2007 15- 29 -vuotiaista jopa 99% oli käyttänyt Internetiä viimeisen kolmen kuukauden ai- kana. 30-39 -vuotiaiden kohdalla luku oli 96%. (Suomen tilastollinen vuosikirja 2007.)

2.2 Internetin keskustelupalstojen säännöt

Internetin keskustelupalstojen ja tietoverkkojen yhteisistä käyttäytymissäännöistä käytetään nimitystä "netiketti". Se on englanniksi "netiquette" ja tulee englannin kielen sanoista "network" ja "etiquette". Netiketti antaa yleiset ohjeet siihen, miten Internetin keskustelupalstoilla käyttäydytään, millaista on oikeanlainen ja tahdikas sähköpostin lähettäminen tai millaista on oikeanlainen mainonta Internetissä. Ei ole olemassa vain yhtä tietynlaista, yleisesti hyväksyttyä netikettiä, vaan netiketti on yleislinjaus yleisille säännöille. Sen lisäksi jokaisella toimivalla verkkoyhteisöllä on omat sääntönsä. (Mäkinen 2006, 84-89.)

Mäkisen mielestä yksi varsin toimiva netiketti on Arlene H. Rinaldin laatimat säännöt:

1. Ole kohtelias sähköpostia kirjoittaessa
2. Älä väärinkäytä kenenkään sähköpostilaatikkaa
3. Pidä kiinni omasta identiteetistäsi
4. Noudata keskusteluryhmien sääntöjä
5. Noudata operaattorin ohjeita
6. Ole huolellinen tiedostojen välittämisessä
7. Ota aina selvää asioista ennen kuin sitoudut mihinkään
8. Huomioi lähdekritiikki
9. Pysy laillisuuden rajoissa

Tämän kaltaiset säännöt antavat turvallisuutta Internetissä toimiessa. Useiden keskustelupalstojen omat säännöt on rakennettu vastaavien ohjeiden pohjalle. Koska nykyään myös hyvin pienet lapset käyttävät Internetiä, on tärkeää opettaa

netiketti myös lapsille. (Mäkinen 2006, 84-90; Henriksson, Niinistö, Pentikäinen & Ruhala 2006, 88-91; Rinaldi 1996.)

Keskustelupalstoilla on yleensä myös omat valvojansa (moderaattori) ja valvojien yläpuolella ylläpitäjät (administraattori). Näiden kahden toimenkuvat eroavat siinä, että ylläpitäjät joutuvat keskusteluiden lisäksi vastaamaan ja valvomaan myös keskustelupalstan teknisestä puolesta. Ylläpitäjät voivat rajoittaa ja ohjata keskustelua valvoja laajemmin. Ylläpitäjät voivat myös jättää tai poistaa käyttäjien käyttäjätunnuksia. Yleensä keskustelupalstojen ylläpitäjät ja valvojat toimivat vapaaehtoisesti ja jo tietä, että keskustelupalstaa valvotaan rajoittaa pahimpien asiattomuuksien ilmestymistä palstalle. (Mäkinen 2006, 84-86.)

2.3 Verkkolukutaito

Verkkolukutaidolla tarkoitetaan laaja-alaista lukutaitoa, jota tarvitaan luettaessa Internetin tekstejä. Internetissä teksteihin yhdistyy usein kuvia ja grafiikkaa, joten verkkolukutaidossa tarvitaan myös kuvalukutaitoa. Kun etsitään tietoa Internetistä, lähdekritiikillä on suuri merkitys. Internetissä voi kuka tahansa julkaista mil-laista tietoa tahansa. Sen takia onkin tärkeää, että kaikkea tietoa ei pidetä automaattisesti totena vaan tarkastellaan vähän syvemmin. (Hankala, Kivikuru & Kotilainen 1999, 123-125; Henriksson ym. 2006, 90.)

Tärkeää verkkolukutaidossa on oppia erottamaan epäolennainen ja olennainen teksti toisistaan. Internetissä tietomäärä on niin valtava, että joskus olennaisten asioiden poimiminen voi olla hyvinkin hankalaa. Olennaisen tiedon löytämisestä helpottaa jos tiedon etsimiselle annetaan selkeät tavoitteet. Silloin on helpompi rajata tietomäärästä oleellinen tieto. (Hankala ym. 1999, 125-127.)

Nykyään erilaiset sosiaaliset verkostot kasvattavat suosiotaan hurjalla tahdilla. Tämä on tuonut mukanaan aivan uusia haasteita. Enää ei verkkolukutaito pelkästään riitä, vaan sen lisäksi on osattava myös tuottaa sisältöä erilaisiin palveluihin. Monien verkkoyhteisöjen, kuten esimerkiksi Irc-gallerian ohjeistuksissa muistutetaan, että Internetiin ladattua sisältöä ei ehkä koskaan saa poistettua kokonaan. Tämän takia nuoria olisi opastettava kriittisen lukemisen lisäksi vastuulliseen sisällön tuottamiseen. (Matikainen 2008, 66-68; Irc-galleria 2009 .)

2.4 Internet ja kirkon nuorisotyö

Muuttunut maailma asettaa myös kirkolle ja kirkon nuorisotyölle aivan uusia haasteita. Kun ennen vanhaan ihminen oli aina yhteisönsä jäsen, nykyään korostetaan hyvin paljon yksilöllisyyttä. Internet tuo kaiken lasten ja nuorten helposti saataville. Nykyään ei enää voida puhua lapsuuden ja nuoruuden viattomuudesta, kun seksi ja väkivalta ovat vain yhden klikkauksen päässä. (Hoikkala 2005, 326-338.)

Tämä asettaa myös nuorisotyöntekijät ja muut kasvattajat aivan uusien tilanteiden eteen. Jokin aikaa sitten kuulin itse tilanteesta, jossa alakoululaiset olivat vahingossa keksineet hakusanan ”xxx” antavan Internetin hakukoneilla linkkejä pornograafista materiaalia sisältäville sivustoille. Tieto levisi alakoulussa hyvin nopeasti ja pian jopa esikouluikäiset lapset olivat asiasta tietoisia. Tämän johdosta koulun ja vanhempien oli yhteistyössä pohdittava millaisiin toimenpiteisiin ryhdytään. Vastaavat tilanteet ovat nykyään nuorisotyöntekijänkin arkea ja sen takia myös kirkon työntekijöiden on oltava perillä siitä, millaisessa maailmassa nuoret nykypäivänä elävät.

Haasteiden lisäksi Internet antaa kirkon nuorisotyölle myös loistavia mahdollisuuksia. Jos kerran Internet muutenkin on arkielämän jatke, se voisi parhaassa tapauksessa olla myös uskonelämän hoitamisen väline. Esimerkiksi nuortenilloissa käydyt hyvät keskustelut voisivat saada Internet-ympäristössä jatkoa. Samaa asiaa tutki vuonna 2005 kirkkohallituksen asettama työryhmä. Heidän raportissaan ”Hengellinen elämä verkossa” kehoitettiin seurakuntien työntekijöitä olemaan entistä aktiivisemmin läsnä jo olemassa olevissa verkkoyhteisöissä, sekä perustamaan mahdollisuuksien mukaan omia keskustelufoorumeita ja muita interaktiivisen vuorovaikutuksen välineitä nuorten käyttöön. (Kirkkohallitus 2007.)

3 NUORET AIKUISET

3.1 Nuoret aikuiset ikäryhmänä

Nuorista aikuisista puhuttaessa tarkoitetaan lähteestä riippuen n. 18-30- vuotiaita. Joskus tähän ikäryhmään saatetaan laskea myös yli 30- vuotiata. Nuoret aikuiset ovat ikäryhmä, jota on hyvin vaikea määritellä. Tähän ikäkauteen liittyy hyvin erilaisia elämäntilanteita. Osa nuorista aikuisista opiskelee ja aloittelee itsenäistä elämää, kun taas osa on jo vakiintuneita ja perheenperustamisvaiheessa olevia. (Helenius 2005, 339-341.)

Ikäryhmänä nuoret aikuiset ovat melko uusi ilmiö. Tämän uuden ikäryhmän on synnyttänyt nuoruuden ihannointi ja sitä kautta sitten aikuisuuden lykkääminen. Nuoruuteen liittyvistä etuoikeuksista ei haluta päästää irti, vaan nuoruuden hyvistä puolista halutaan nauttia mahdollisimman pitkään. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että nykyään perheet perustetaan usein paljon myöhemmin kuin ennen. Nuori aikuinen on siis eräänlaista välivaihetta elävä henkilö. Lapsuudenkodista ja perheestä on jo irtaannuttu, mutta omaa perhettä ei vielä välttämättä ole perustettu. Perheen perustamisen siirtymistä myöhempään selittää myös se, että nykyään halutaan luoda ensin ura ja vasta sen jälkeen sitoutua perheeseen. (Mikkola 2006, 25-30.)

Nuoret aikuiset ovat ikäryhmä, joka on pienestä asti kasvatettu kriittiseen kuluttamiseen. He osaavat vaatia rahoilleen vastinetta. Tämä ajattelutapa näkyy varsinaisen kuluttamisen lisäksi myös suhtautumisessa kirkkoon. Myös siellä käytetyille rahoille ja ajalle halutaan jonkinlaista vastinetta. Vastatakseen nykyaikaisen nuoren aikuisten toiveisiin kirkon olisi kyettävä tarjoamaan näille nykyajan kriitti-

sille kuluttajille koko ajan jotain uutta. (Mäenpää 2006, 317-320.) Nykyajan nuori aikuinen ei tyydy olemaan vain passiivinen sivusta seuraaja, vaan hän haluaa itse päästä toimimaan ja vaikuttamaan. Tässä kohden kirkollamme olisi mielestäni hyvä paikka uudistua. Kirkko tarjoaa tällä hetkellä mielekästä vapaaehtoistoimintaa monissa paikoissa lähinnä vain eläke-ikäisille tai sitten toisaalta isoistoiminnan kautta. (Niemelä 2005.)

3.2 Nuoret aikuiset ja kirkko

Jo aikaisemmin on kiinnitetty huomiota siihen, kuinka 13-14- vuotiaat ovat kirkon toiminnan piirissä väliinputoajia. Nykyään on kuitenkin huomattu, että todellisia väliinputoajia ovat kuitenkin nuoret aikuiset, eli 18-30 -vuotiaat. Rippikoulussa ja isoistoiminnassa luodaan usein hyvä pohja seurakuntien toimintaan osallistumiselle. Suomalaisista nuorista 88,5 % kävi vuonna 2007 rippikoulun ja suuri osa rippikoulun käyneistä nuorista jatkoi isoiskoulutukseen (Kirkon tutkimuskeskus 2008). Tämän jälkeen kuitenkin katoaa kokonainen ikäluokka kirkon toiminnan piiristä lähes kokonaan. Usein yhteys kirkon toimintaan katkeaa, kun lähdetään opiskelemaan ja paluu kirkon toiminnan piiriin tapahtuu vasta omien lasten kautta. Kirkosta eroajat ovat hyvin usein juuri näitä toiminnan piiristä kadotettuja nuoria aikuisia, jotka kokevat, ettei kirkolla ole heille mitään annettavaa. (Helenius 2005, 339-340.)

Nuorten aikuisten kirkosta eroaminen liitetään usein maallistumiseen. Tämä ei kuitenkaan välttämättä pidä paikkaansa. Nuorten aikuisten uskonnollisuus on muuttunut ja kirkon ei koeta vastaavan nuorten aikuisten tarpeisiin. Henkisyyttä lähdetään sen takia etsimään helposti kirkon ulkopuolelta. Uskonnon henkistyminen voi osaltaan olla seurausta lännen ns. "itämaistumisesta". Itämaiseen ajatte-

luun liittyy se, että kirkkoa ei koeta tarpeelliseksi uskonnonharjoittamisen kannalta. (Mäenpää 2006, 317-320.)

Pasi Mäenpää näkee yhteyden kirkosta eroamisen ja laajentuneen nuoruuden välillä. Kirkon sakramentit eivät tavoita nuoria ja nuoria aikuisia. Tässä näenkin syyn kirkosta vieraantumiseen. Kirkon juhlat kuten kaste-, hää- tai konfirmaatiojuhla ovat tietynlaisia kiinnekohtia joiden kautta ihmiset ovat tekemisissä kirkon työntekijöiden kanssa. Nuorten aikuisten elämässä näitä juhlia ei kuitenkaan ole, joten niin kutsuttuja pakollisia kontakteja omaan seurakuntaan ei ole. Kun seurakunnan työntekijät tuntuvat vierailta, on kynnys osallistua toimintaan suurempi kuin silloin, jos työntekijät ovat entuudestaan tuttuja. (Mäenpää 2006, 317-320.)

Kun puhutaan nuorista aikuisista ja kirkosta, harmittavan usein keskustelu keskittyy pelkästään niihin kirkosta eronneisiin tai eroamista harkitseviin nuoriin aikuisiin. Kuitenkin iso osa maamme nuorista aikuisista edelleen kuuluu kirkkoon ja haluaa kuulua kirkkoon. Sitten on myös osa sellaisia, jotka eivät ole ajatelleet koko asiaa. Näihin nuoriin aikuisiin pitäisi kiinnittää enemmän huomiota ja tuoda keskusteluissa esille myös ne kirkkoon kuulumisen positiiviset puolet. (Majamäki 2006, 332-334.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimusongelmat

Tutkimuksen tarkoituksena on saada selville millaiset ihmiset Janoista käyttävät ja millaisiin tarpeisiin sivusto vastaa. Sen lisäksi tarkoituksena on myös kartoittaa mahdollisia kehittämistarpeita ja käyttäjien toiveita. Janoisen tulevaisuuden kannalta yksi toiminnan jatkumisen mahdollistaja voisi olla palvelun muuttaminen maksulliseksi. Tämä edellyttäisi kuitenkin käyttäjiltä erittäin tiukkaa sitoutumista palveluun. Tämän takia halusin hieman myös kartoittaa sitä, kuinka sitoutuneita Janoisen käyttäjät palveluun ovat. Tutkimuksessani perehdyin seuraaviin ongelmiin:

1. Millainen yhteisö Janoinen on?
 - Millaiset ihmiset Janoista käyttävät?
 - Millaisiin tarpeisiin Janoinen vastaa?
 - Kuinka sitoutuneita käyttäjät ovat Janoisen- sivustoon?
2. Miten Janoinen voisi kehittyä?
 - Millaisia toiveita käyttäjillä on verkkolehden suhteen?
 - Millaisia toiveita käyttäjillä on keskustelufoorumin suhteen?

4.2 Tutkimusmenetelmä

Toteutin tutkimukseni kyselytutkimuksena. Kyselylomake sisälsi sekä monivalintakysymyksiä että avoimia kysymyksiä. Kyselylomakkeen tein Webropol- ohjelmalla ja se oli vastattavissa kolmen kuukauden ajan. Kyselystä tiedotin sekä Janoisen keskustelupalstalla että Janoisen verkkojulkaisussa. Vastausaikaa kyselylle

halusin antaa tarpeeksi, koska osa Janoisen käyttäjistä käyttää palvelua vain satunnaisesti. Näin pyrin tavoittamaan mahdollisimman laajasti myös vähemmän aktiivisia käyttäjiä. Janoisen ylläpito myös muistutti säännöllisin väliajoin kyselystä keskustelupalstalla. Keskustelupalstalle avattiin myös oma keskustelu aiheelle, jotta käyttäjillä oli mahdollista kysellä tarkempia tietoja tutkimuksesta. Janoisen käyttäjät halusivat tarkempia tietoja esimerkiksi siitä, kuinka hyvin minun on mahdollista tunnistaa vastaaja kyselyn vastausten perusteella.

Kyselyyn vastaaminen ei vaatinut rekisteröitymistä Janoisen sivustolle. Tällä tavalla toivoin voivani kartoittaa hieman myös sitä, onko Janoisella rekisteröitymättömiä käyttäjiä. Odotin saavani vastauksia kymmenestä kahteenkymmeneen. Tämä odotukseni ylittyi huomattavasti ja vastauksia tuli 47 kappaletta.

Suljettuani kyselyn tein siitä lyhyen yhteenvedon Janoisen verkkojulkaisuun ja aikaisemmin avatussa keskusteluketjussa oli käyttäjillä mahdollisuus pohtia tuloksia. Kovin suurta pohdintaa tutkimuksen yhteenvedo ei saanut aikaa, eikä kukaan kertonut yllättyneensä tuloksista. Yhteenvedon lisäksi toimitin saadun palautteen ja kehitysideat Janoisen ylläpidon tietoon. Ylläpito keskusteli saadusta palautteesta ja jäi pohtimaan kuinka paljon parannusehdotuksia yritetään siirtää käytäntöön.

4.3 Janoinen

Janoinen on kesällä 2005 nykyisen muotonsa saanut verkkoyhteisö. Aikaisemmin Janoisen keskustelufoorumi toimi Intebted-nimellä yhteistyössä Usko.netin ja Music & Mission -lehden kanssa. Kesällä 2005 Teemu Vesala ja Miika Immonen avasivat Janoisen ja siirsivät keskustelufoorumin osaksi tätä.

Janoinen on suunnattu pääasiassa nuorille aikuisille ja suurin osa Janoisen käyttäjistä onkin 17-35-vuotiaita. Janoinen -sivusto määrittelee itsensä seuraavasti:

Janoinen.net on luterilaiseen tunnustukseen sitoutuva yhteisö, jonne kaikki vakaumukseen katsomatta voivat tulla pohtimaan uskoa, elämää ja maailmaa (Janoinen nettisivusto 2010).

Janoisessa toimii verkkolehti ja aktiivinen keskustelufoorumi, jossa rekisteröityneitä jäseniä on tällä hetkellä yli 300 ja uusia viestejä tulee keskimäärin 79,05 viestiä päivässä. Sukupuolijakauma on aika tasainen: Jokaista miestä kohden Janoisesta löytyy 1,5 naista. (Janoinen 2009.)

Keskustelufoorumilla on tilaa hyvin monenlaiselle keskustelulle. Sieltä löytyy omat kategoriansa mm. yleiselle keskustelulle, kirkkopoliitikalle, hengelliselle keskustelulle ja omaan elämään liittyville asioille. Keskustelufoorumilta löytyy myös oma osasto, minne käyttäjät voivat lisätä omia valokuviaan sekä päiväkirjat-osio, jossa käyttäjät voivat pitää omia päiväkirjojaan. Päiväkirjoistaan käyttäjät voivat tehdä itsensä näköisiä. Jokainen käyttäjä valvoo itse omaa päiväkirjaansa ja voi poistaa sieltä muiden käyttäjien viestejä halutessaan. Päiväkirjat antavat Janoisen käyttäjille vapaan alueen kertoa omia ajatuksiaan ja myös paikan sellaisille pidemmille kirjoituksille, joiden tarkoituksena ei ole keskustelu.

Janoinen tekee yhteistyötä lähetyshenkisen Mahdollisuus.fi-sivuston kanssa. Aikaisemmin yhteistyötä on tehty mm. Suomen Lähetyseuran kanssa. Kirkollisvaalien aikaan ehdokkailla oli mahdollisuus mainostaa itseään ja ajatuksiaan Janoisen kirkkopoliitikka-osiossa. Yhteistyö on kuitenkin melko pienimuotoista ja nykyään hyvin satunnaista. Janoinen ei itse ole pyrkinyt luomaan yhteistyökontakteja muihin sivustoihin, vaan tähän asti mahdolliset yhteistyötarjoukset ovat tulleet muiden sivustojen suunnalta.

Keskustelun valvonnan Janoisessa hoitaa pieni vapaaehtoinen ylläpito-tiimi. Ylläpito-tiimin muodostavat varsinaiset ylläpitäjät sekä keskustelun valvojat. Ylläpitäjien oikeudet foorumilla ovat hieman keskustelunvalvoja laajemmat. Ylläpitäjät voivat esimerkiksi hallita käyttäjiä tai tehdä muutoksia keskustelufoorumin tekniselle puolelle. Keskustelun valvojat sen sijaan voivat muokata vain keskustelualan ketjuja. He voivat mm. lukita, siirtää, muokata tai yhdistellä eri keskusteluketjuja aina tarpeen vaatiessa.

Ylläpitäjiä Janoisessa on neljä: Perustajajäsenet Teemu Vesala ja Miika Immonen sekä heidän lisäksi Outi Metsola ja Timo Aho. Päävastuuta keskustelufoorumin valvonnasta kantaa Outi Metsola. Teknisestä ylläpidosta taas huolehtii Teemu Vesala. Verkkolehden päätoimittajana on toiminut 2009 vuoden loppupuolelta saakka Tero Rautio. Hänen tehtävänä on hyväksyä ja julkaista verkkolehden sisältö. Rautio vastaa myös yhteyksistä eri organisaatioihin, esimerkiksi jo useana vuonna Maata Näkyvissä –festareiden järjestäjiin Janoisen jo perinteeksi muodostuneen Festariblogin käytännön asioihin liittyen. Rautio vastaa myös Janoisen mainontaan liittyvistä asioista. Ennen Rautiota verkkolehden päätoimittajan toimi Otto Järvinen.

Varsinaisen ylläpidon lisäksi ylläpito-tiimiin kuuluvat keskustelun valvojat, joita Janoisesta löytyy viisi: Otto Järvinen, Sini Liikanen, Tiina Yli-Ilkka, Tero Rautio ja Satu Kellosalo. Keskustelun valvojien tehtävänä on ohjata keskusteluita pysymään niille annetussa aiheessa, tasoittaa mahdollisesti ilmaantuvia erimielisyyksiä, siirtää ketjuja oikeiden kategorioiden alle sekä joskus tarvittaessa laittaa joitain ketjuja niin kutsutusti ”jäähyllä” lukitsemalla ne. Ketjujen lopullisesta lukitsemisesta ei kuitenkaan voi päättää kukaan keskustelun valvojista yksin. Käytäntönä on, että jokaisesta tapauksesta keskustellaan ylläpito-tiimissä. Keskustelunvalvojilla ei Ja-

noisessa ole varsinaisia vastuu-alueita, vaan kaikki valvojat pyrkivät pitämään silmällä koko keskustelupalstaa. Tämä on mahdollista, koska päivittäiset viestimäärät ovat melko pieniä.

Häiritsevään käytökseen Janoisen ylläpito puuttuu yleensä ensin keskustelua ohjaamalla ja mikäli se ei tuota tulosta käydään henkilön kanssa yksityisviestien tai sähköpostin kautta keskusteluja. Tämän jälkeen keskustelijalle voidaan antaa väliaikainen käyttökielto foorumille tai pysyvä kielto, mikäli tarpeeksi moni ylläpito-tiimin jäsen on tämän menettelyn kannalla. Näin vältetään yksittäisen henkilön mielivaltainen toiminta Janoisen keskustelufoorumilla. Pysyvästä käyttökiellosta ilmoitetaan julkisesti foorumilla. Tällä tavoin pyritään pitämään ylläpidon toiminta mahdollisimman avoimena ja luottamusta herättävänä.

Janoisessa on keskustelufoorumin lisäksi myös säännöllisesti ilmestyvä verkkoleh-
ti. Kuten keskustelufoorumin valvontakin, myös verkkolehti toimii vapaaehtois-
voimin. Osa ylläpito-tiimistä toimii myös verkkolehden toimituksen puolella. Va-
kituisesti verkkojulkaisun toimitukseen kuuluvat päätoimittaja Tero Raution li-
säksi: Timo Aho, Otto Järvinen, Satu Kellosalo, Jenna Jalonen, Tero Latvala, Jenni
Hanka, Anni Jaatinen ja Ilkka Aho. Verkkolehden kirjoittelee satunnaisesti myös
joukko muita ihmisiä. Toimituksen jäsenillä ei suoraan ole oikeuksia mihinkään
keskustelufoorumin ylläpidollisiin asioihin liittyvään. Kaikki toimituksen jäsenet
ovat kuitenkin Janoisen rekisteröityneitä käyttäjiä.

Janoisen keskustelufoorumin sisältö on muilta osin täysin käyttäjien itse tuotta-
maa, mutta ”Ohjatut keskustelut”-osion alta löytyy Outi Metsolan ja Tero Raution
alustamia keskusteluita viikon saarna-aiheista tai kirkkovuoden ajankohtaisista
aiheista. Ohjatut keskustelut ovat pääasiassa Metsolan vastuualueella ja hänen
kauttaan on muidenkin Janoisen käyttäjien mahdollista pyytää itselleen kirjoitus-

vuoroa. Tähän mennessä kukaan Janoisen käyttäjistä ei kuitenkaan ole tätä mahdollisuutta käyttänyt, vaan kaikki ”Ohjatuista keskusteluista” löytyvät alustukset ovat joko Metsolan tai Raution kirjoittamia.

Janoisessa käyttäjät ovat rekisteröityneinä nimimerkeillä, eikä oikeaa henkilöllisyyttä ole pakko kertoa missään vaiheessa. Ylläpidon jäsenet näkevät kuitenkin esimerkiksi käyttäjien sähköpostiosoitteet, mutta tämänkaltaisia tietoja ei koskaan luovuteta kenellekään ulkopuoliselle. Jokainen käyttäjä voi rekisteröidä vain yhden nimimerkin keskustelufoorumille. Jos ylläpidolla on syytä epäillä, että käyttäjä on rekisteröinyt useamman nimimerkin tai esiintyy nimimerkillä joka antaa harhaanjohtavan kuvan esimerkiksi käyttäjän iästä tai sukupuolesta, voidaan käyttäjälle asettaa jäähy. Tämä tehdään kuitenkin vasta sen jälkeen, kun käyttäjän kanssa on keskusteltu asiasta. Tällaista toimintaa ylläpito perustelee tietoturvaan liittyvillä asioilla ja käyttäjien turvallisuudella.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

5.1 Vastaajien taustatiedot

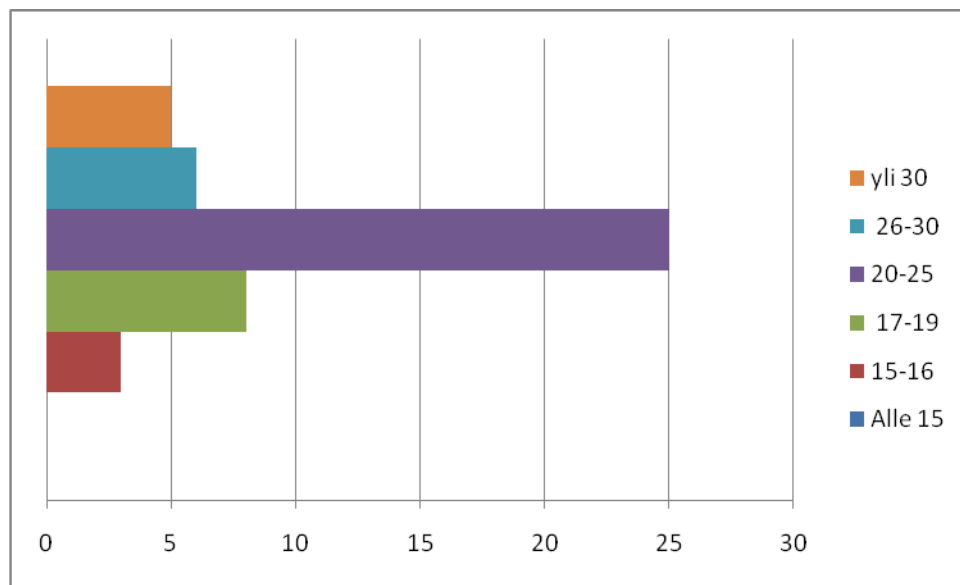
Sain kyselyyni 47 kappaletta vastauksia, mikä oli puolet enemmän kuin odotin. Tämä on n. 14,8% Janoisen 317:sta käyttäjästä. Vastaajista naisia oli 32 ja miehiä 15. Näin suurta sukupuolijakauman eroa ei Janoiseen kirjautuneissa ole, mutta ero kyselyyn vastanneiden sukupuolijakaumasta kertoo myös foorumilla nähtävästä sukupuolierosta aktiivisuudessa. Tosin ihan tarkkoja määriä miesten ja naisten suhteesta Janoiseen rekisteröityneistä ei voida tietää, koska sukupuolen ilmoittaminen on vapaaehtoista. Sukupuolten välinen ero aktiivisuudessa näkyy myös viestimäärissä. Kymmenen eniten viestejä kirjoittaneen joukossa on vain kaksi miestä (Janoinen 2009).

Janoisen kohderyhmä ovat nuoret aikuiset ja vastausten perusteella suurin osa kuuluu tähän kohderyhmään (KUVIO 1). Perinteisesti on ajateltu, että nuoria aikuisia ovat alle kolmekymmentävuotiaat täysi-ikäiset (Mikkola 2006, 25-30). Janoisen keskustelujen sävy ja syvyys ovat mahdollisesti suurin syy sille, että alle 15-vuotiaita ei keskustelupalstalla juurikaan näy. Monet keskusteluista käsittelevät aiheita, jotka voivat kovin nuorelle tuntua vaikeilta ja vierailta. Toisaalta tämä on itseään ruokkiva ilmiö: kun palstalla aktiivisimpia keskustelijoita ovat hieman vanhemmat ihmiset, keskusteluiden luonne ja tyyli muuttuvat ajan kuluessa kulloistakin käyttäjäkuntaa kiinnostaviksi. Tämä taas aiheuttaa sen, että keskustelupalsta ei kiinnosta nuorempia.

Nuoruuteen liittyvä useasti halu pohtia elämän tarkoitusta ja etsiä itselle suotuista elämäntapaa. Tämä jakso on nykyään pidentynyt ja myös nuoret aikuiset ovat et-

sijöitä. Tämä oman paikan etsiminen saa nuoret aikuiset hakeutumaan elämän syvien kysymysten äärelle, ja kun usealla side kotiseurakuntaan on katkennut, etsitään paikkaa ajatuksille netistä (Mikkola 2006, 25-30).

KUVIO 1. Vastaajien ikäjakauma

N=47

Janoisen käyttäjät tulevat koko Suomen alueelta. Ainoastaan Ahvenanmaan läänistä ei ollut yhtään vastaajaa. Eniten vastaajia oli Länsi-Suomen läänistä, josta ilmoitti olevansa 22 vastaajaa, joka on 46,8% vastaajista. Hieman yllättäen Etelä-Suomen läänistä vastaajia oli puolet vähemmän, eli 11 vastaajaa. Lapin-läänistä vastaajia oli kuusi ja sekä Itä-Suomen että Oulun lääneistä neljä.

Vastaajista 22 ilmoitti parisuhdetilanteekseen "naimaton". Parisuhteessa ilmoitti olevansa 22 vastaajaa. Näistä 8 kertoi seurustelewansa, 4 asuwansa avoliitossa ja 10 olevansa naimisissa. Kristillisistä arvoista kertoo se, että avoliitossa asuvia on huomattavasti vähemmän kuin avioliitossa eläviä. Vastanneista kolme ilmoitti parisuhdetilanteekseen "muu". Huomattava osa vastanneista on lapsettomia. Vain 7 vastaajaa kertoi, että heillä on lapsia. Tämä selittyy suuresti Janoisen kohderyh-

mällä ja kertoo myös osaltaan Mäenpää määritelmän nuorten aikuisten sijoittumisesta rippikoulun ja avioliiton väliin pitävän paikkaansa myös Janoisessa (Mäenpää 2006, 317-320).

5.2 Vastaajien uskonnollisuus

Janoisessa suunnitellun kohderyhmän tavoittaminen on onnistunut myös siltä osin, että 41 vastaajista ilmoitti uskontokunnakseen Evankelis-luterilaisen kirkon. Muita uskontokuntia olivat helluntailaisuus (2 vastaajista), Ortodoksinen kirkko (1), uskontokuntaan kuulumattomat (1) ja muu (2). Muita olivat vapaakirkko ja islam.

Herätysliikkeiden toimintaan kertoi osallistuvansa 12 vastaajaa (25,5%). Suosituin herätysliike Janoisen käyttäjien keskuudessa oli Evankelisuus, jonka toimintaan ilmoitti osallistuvansa seitsemän vastaajaa. Herännäisten ja viidesläisten toimintaan ilmoitti osallistuvansa kolme vastaajaa, joista kaksi kertoi osallistuvansa molempien, sekä herännäisten että viidesläisten toimintaan.

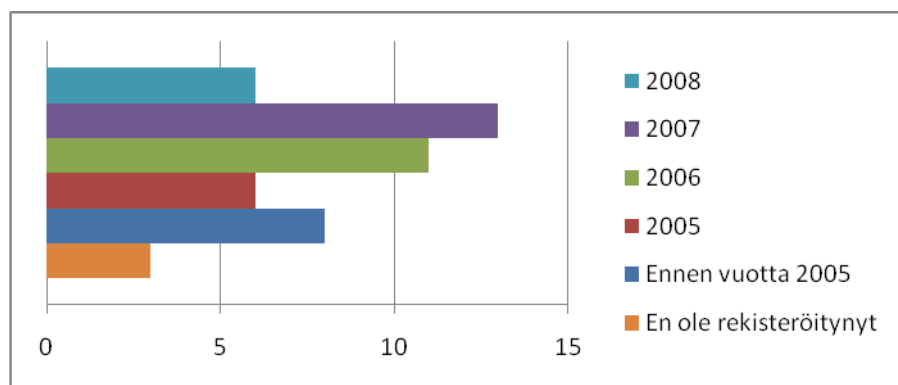
Vähän yli puolet vastaajista (29 vastaajaa) ilmoitti osallistuvansa johonkin uskonnolliseen tilaisuuteen viikoittain. 8 vastaajista kertoi osallistuvansa johonkin uskonnolliseen tilaisuuteen kerran viikossa ja 6 useita kertoja vuodessa. 2 ilmoitti osallistuvansa tilaisuuksin n. kerran vuodessa ja 2 joko harvemmin tai ei koskaan. Tästä voidaan päätellä, että Janoisen käyttäjät ovat suurimmalta osin aika uskonnollisesti aktiivisia myös verkon ulkopuolella, arkisessa elämässä. Netissä tapahtuva kristittyjen yhteys ei siis ole korvaamassa omaa seurakuntayhteyttä ja uskonnon harjoittamista, vaan ennemminkin syventää sitä. Osittain aktiivisuus osallis-

tua uskonnollisiin tilaisuuksiin selittyy myös sillä, että aika moni Janoisen käyttäjistä on ilmoittanut työskentelevänsä jossain seurakunnan virassa.

5.3 Janoiseen rekisteröitymistä koskevat kysymykset

Kyselylomakkeessa kyselin myös rekisteröitymisvuotta ja vastaukset jakaantuivat seuraavalla tavalla (KUVIO 2.)

KUVIO 2. Rekisteröitymisvuosi

N=47

Taulukosta voidaan nähdä, että aika moni vastanneista on ollut rekisteröityneenä Janoiseen jo useamman vuoden ajan. Tämä kertoo osaltaan siitä, että käyttäjät ovat sitoutuneita palveluun. Samasta asiasta kertoo myös se, että hieman yli puolet (25) vastaajista kertoi käyttävänsä jotain Janoisen palveluista päivittäin. 10 vastaajaa kertoi käyttävänsä Janoista viikoittain ja 10 n. kerran kuussa. Vain 2 vastaajista sanoi käyttävänsä Janoista kerran puolessa vuodessa tai harvemmin. Toisaalta näiden harvoin käyttävien tavoittaminenkin oli hankalaa. Kysely oli vastattavissa kolme kuukautta, eivätkä kaikki kerran puolessa vuodessa tai harvemmin käyvis- tä välttämättä ehtineet huomata kyselyä.

Janoista ei ole juuri koskaan mainostettu missään, joten olin utelias saamaan selville, mitä kautta ihmiset ovat Janoisen löytäneet. Melkein puolet vastaajista (21) oli löytänyt Janoisen sattumalta. Toinen tapa tutustua Janoiseen oli kaverin suositus. Kaverin suosituksesta Janoisen oli löytänyt 14 vastanneista. 8 vastanneista oli löytänyt Janoisen jonkun muun nettisivuston kautta. Näitä muita sivustoja olivat: Google, Rovaniemen seurakunnan opiskelijatyön Henki & Elämä- keskustelu forumi, Lysti.net, Music & Mission -lehden verkkosivut , Usko.net ja The Rain-yhtyeen kotisivut. Music&Mission- lehden ja Usko.net -sivuston kautta Janoisen löytäneet ovat todennäköisesti niitä, jotka ovat rekisteröityneen Janoiseen ennen vuotta 2005. Henki & Elämä- sivustolle ja The Rain- yhtyeen kotisivuille linkki Janoiseen on todennäköisesti päätynyt jonkun Janoisen jäsenen laittamana. Parhaiten tällainen nettiyhteisö tuntuu siis saavan uusia käyttäjiä niin sanotun ”puskaradion” kautta, eli jonkun toisen käyttäjän suosituksesta. Se onkin tähän asti tunnut olevan aivan riittävän hyvä mainos sivustolle, eikä mihinkään suurempiin mainoskampanjoihin ole sen vuoksi lähdetty.

5.4 Janoisen sisältöä koskevat kysymykset

Janoisen tärkein palvelu on keskustelufoorumi. Kaikki kyselyyn vastanneet ilmoittivat käyttävänsä sitä. Kyselyyn vastanneista 11 kertoi käyttävänsä verkkolehteä, 5 kalenteria ja 3 blogi-palvelua. Kyselyn toteuttamisen jälkeen tuo kyseinen blogi-palvelu on suljettu vähäisen kiinnostuksen takia. Kysely myös toteutettiin ennen verkkolehden uudistumista, joten jos kysely tehtäisiin nyt, voisivat verkkolehteä koskevat vastaukset olla toisenlaisia. Verkkojulkaisun kiinnostavuutta koskevaan kysymykseen oli vain viisi käyttäjää vastannut, että kokee verkkolehden erittäin mielenkiintoiseksi. 17 käyttäjää koki verkkolehden hieman kiinnostavaksi ja 17

vain vähän kiinnostavaksi. Seitsemää kyselyyn vastannutta käyttäjää verkkojulkaisu ei kiinnostanut laisinkaan.

Kyselyn toteuttamisen aikaan verkkolehti oli niin sanotusti ”tuuliajolla” ja siihen ilmestyi juttuja satunnaisesti. Kesäkuussa 2008 Janoisen verkkolehti koki kuitenkin uudistuksen ja on siitä asti ilmestynyt säännöllisesti jokaisen kuukauden kymmenes päivä.

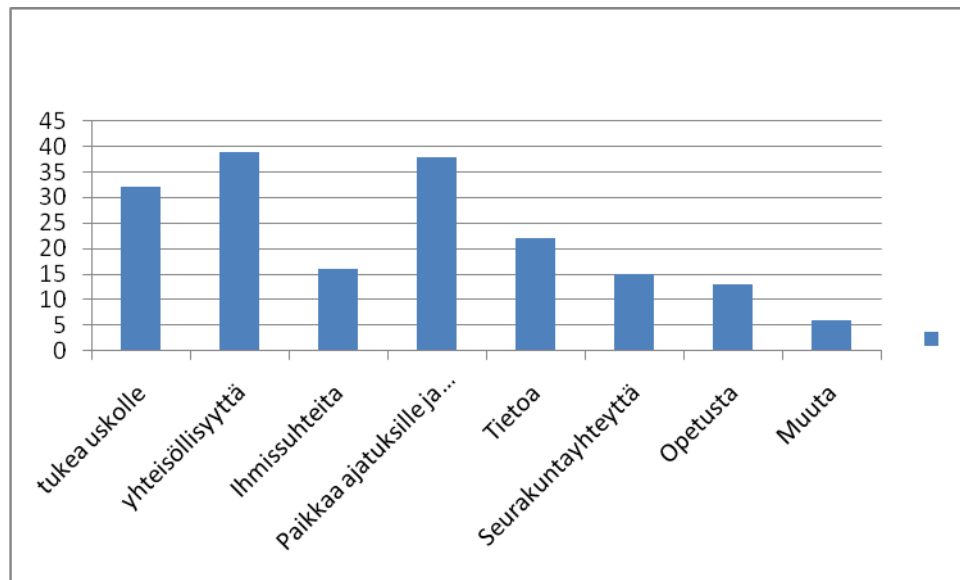
Kiinnostavimmaksi sisällöksi verkkolehdestä nousivat erilaiset haastattelut. Niitä piti kiinnostavana 29 vastaajaa. Hieman yli puolet (20) kertoi tapahtumakuvausten olevan mielenkiintoista luettavaa. Levyarvostelut kiinnostivat 18 vastanneista. Novellit kiinnostivat vain 7 vastaajaa ja runot vain viittä. Muita kiinnostavia juttuja verkkojulkaisussa olivat vastanneiden mukaan kolumnit sekä opetus- ja saarnatekstit.

Ohjattuja keskusteluita koskevista kysymyksistä kävi ilmi, että vain 12 vastaajaa ei osallistunut niihin millään tavalla. Vastaajista 12 kertoi lukevansa ohjattuja keskusteluita ja osallistuvansa niissä käytäviin keskusteluihin. Loput vastanneista (22) kertoi lukevansa ohjattuja keskusteluita, vaikka eivät osallistu niistä käytäviin keskusteluihin.

Ohjattuja keskusteluita pidettiin myös tärkeänä osana Janoisen keskustelufoorumia. Vastaajista 9 piti ohjattuja keskusteluita todella tärkeinä ja 22 melko tärkeinä. Vain vähän tärkeinä ohjattuja keskusteluita piti 12 ja vain kolme oli sitä mieltä, että ohjatut keskustelut eivät ole lainkaan tärkeitä. Tämä kertoo osaltaan siitä, että Janoiselta halutaan yhteisöllisyyden lisäksi myös opetuksellista ja hengellistä sisältöä.

Yksi tutkimusongelmista oli kartoittaa millaisiin tarpeisiin Janoinen vastaa (KUVIO 3).

KUVIO 3. Keskustelufoorumilta etsityt asiat

N=46

Saatujen vastausten perusteella Janoisesta etsitään ennen kaikkea yhteisöllisyyttä (39 vastaajaa) ja paikkaa omille ajatuksille ja mielipiteille (38). Janoisesta etsittiin myös tukea uskolle (32 vastaajaa). Uusien ihmissuhteiden solmimiskanavana Janoista ajatteli vain 16 vastaajaa. Tietoa Janoisesta etsi 22 kyselyyn vastanneista ja opetusta 13 vastaajaa.

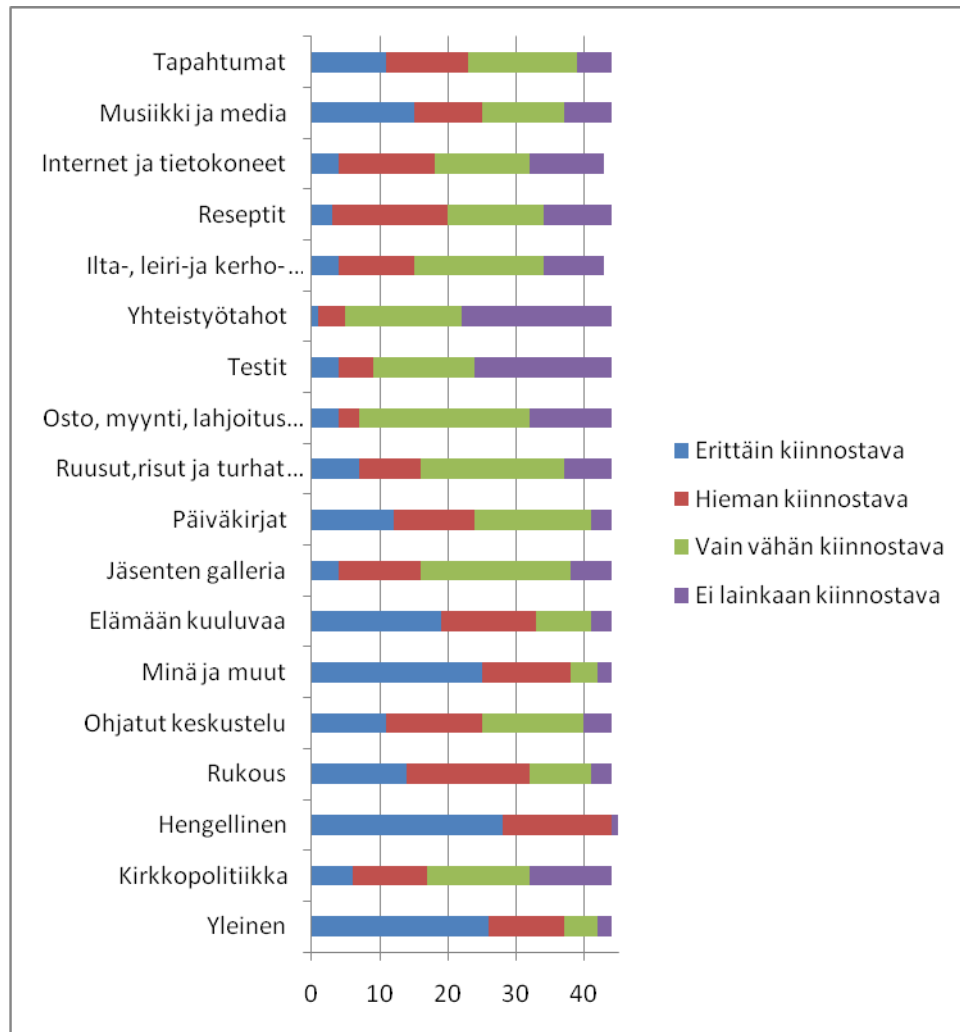
Kyselyyn vastanneista 15 etsi seurakuntayhteyttä. Tämä selittyy aika paljon sivuston kohderyhmällä. Nuoret aikuiset ovat juuri niitä väliinputoajia, joilla seurakuntayhteys on jostain syystä katkennut, eikä uuden yhteyden luominen ole onnistunut luontevasti. Toisaalta tämän kysymyksen vastauksiin saattaa myös vaikuttaa sanan "seurakunta" käyttö. On vaikea arvioida kuinka moni vastaajista ajattelee olevan mahdollista löytää seurakuntayhteyttä tai seurakuntaa netin välityksellä. En myöskään tutkinut sitä, mieltävätkö Janoisen käyttäjät Janoista seurakuntana.

Jos vastausvaihtoehto olisi ollut muodossa ”uskovien yhteyttä” tai ”kristittyjen yhteyttä”, olisi tulos voinut olla erilainen.

Muita keskustelufoorumilta etsittyjä asioita olivat ajanviete, erilaiset näkemykset, mahdollisuutta vaikuttaa asioihin ja paikkaa, jossa voisi olla oma itsensä. 44 vastaajaa koki keskustelufoorumin tarjoavan etsittyjä asioita. Tähän kysymykseen oli vastannut 46 kyselyyn osallistunutta. Tämä tulos kertoo aika selkeästi sen, että Janoinen on onnistunut tavoitteissaan.

Yksi vastauslomakkeen kohdista koski eri keskustelualueiden kiinnostavuutta (KUVIO 4). Jokaista keskustelualuetta sai arvioida asteikolla ”Erittäin kiinnostava”, ”Hieman kiinnostava”, ”Vain vähän kiinnostava” ja ”Ei lainkaan kiinnostava”.

KUVIO 4. Keskustelualueiden kiinnostavuus

N=45

Ehdottomasti kiinnostavimmaksi keskustelualueeksi nousi ”Hengellinen”. Tämänkin tulos kertoo siitä, että Janoinen on onnistunut pyrkimyksissään olla ennen kaikkea kristillinen verkkoyhteisö. Seuraavina tulivat ”Minä ja muut” sekä ”Yleinen”. Nämä tulokset kertovat myös siitä, mitä käyttäjät keskustelufoorumilta toivovat saavansa. Keskustelualueista ”Hengellinen” tarjoaa tukea uskolle, opetusta ja paikkaa omille mielipiteille. ”Minä ja muut” sekä ”Yleinen” taas vahvistavat yhteisöllisyyden tunnetta sekä antavat mahdollisuuden tutustua uusiin ihmisiin. Hengellisen ohella myös nämä keskustelualueet tarjoavat tilaa mielipiteille. Esi-

merkiksi ”Yleinen”-alueella on useita ajankohtaisia ja yleisesti keskustelua herättäviä ketjuja.

Janoisen ylläpito on myös havainnut, että hengelliset ja muut vahvoja mielipiteitä ja tunteita herättävät keskustelut pysyvät paljon asiallisempina silloin, jos käyttäjät ovat oppineet tuntemaan toisiaan muiden keskusteluiden kautta. Ja tätä muihin käyttäjiin tutustumista tukevat kaikki ihan jokapäiväisiin asioihin liittyvät keskustelut. Näissä keskusteluissa opitaan tuntemaan toisten käyttäjien huumori ja tapa kirjoittaa asioita. Tällöin väärinymmärryksiltä välttyään helpommin silloinkin, kun keskusteltava aihe herättää suuria tunteita tai keskusteluun osallistuvat ovat asioista eri mieltä.

Kaikkein vähiten kiinnostusta herättivät alueet ”Yhteistyötahot” ja ”Testit”. Se, että ”Testit”-alue ei herätä suurta kiinnostusta, selittyy sillä, että kyseinen alue ei ole varsinainen keskustelualue. ”Testit”-alue tarjoaa keskustelupalstan käyttäjille paikan opetella käyttämään keskustelupalstan eri toimintoja, kuten esimerkiksi jonkun muun kirjoittaman tekstin lainausta, linkkien tekemistä ja tekstin muotoilua.

”Yhteistyötahot”- alueella taas on vain kaksi keskusteluketjua, joista toiseen on kirjoitettu viimeksi maaliskuussa 2009 ja toiseen heinäkuussa 2007. Nämä selittävät hyvin pitkälti sen, etteivät kyseiset alueet kiinnostaneet kyselyyn vastanneita. Tällä hetkellä ainoa Janoisen yhteistyötaho on lähetystyöhön keskittyvä Mahdollisuus.fi- verkkosivusto. Yhteistyö kyseisen sivuston kanssa on kuitenkin ollut aika pienimuotoista ja pitkään hiljaista.

Halusin kyselyssäni saada käyttäjiltä myös palautetta ylläpidon toiminnasta. Käyttäjät saivat vastata avoimella kysymyksellä siihen, ovatko he tyytyväisiä yllä-

pidon toimintaan. Suurin osa vastaajista kertoi olevansa joko todella tyytyväisiä tai melko tyytyväisiä ylläpidon toimintaan. Positiivisiksi vastauksiksi pystyi tulkitsemaan 38 vastausta. Kiitosta ylläpito sai muun muassa aktiivisuudesta ja reilusta linjasta. Tulosta saattaa hieman vääristää sellainen asia, että myös keskustelupalstan ylläpitäjät saivat vastata käyttäjäkyselyyn. Yksi vastauksista oli ”jaa a”, jota on hieman vaikea tulkita positiiviseksi tai negatiiviseksi. Vastaajista kolme ilmoitti olevansa tyytymättömiä ylläpidon toimintaan. Syiksi tyytymättömyydelle kerrottiin ylläpidon puuttumattomuus silloin, kun keskustelijoista kerrotaan perättömiä väitteitä ja ylläpidon taipumus herättää keskustelua väkisin. Kolmas ylläpitoon tyytymätön vastaaja ei ollut perustellut mielipidettään. Seitsemän vastaajaa oli jättänyt tämän kohdan tyhjäksi.

Janoinen toimii maksullisella palvelimella, joten ylläpidon kesken on jo pidempään mietitty eri vaihtoehtoja toiminnan rahoittamiselle. Kyselyn kohta 22 pyrki kartoittamaan, kuinka moni olisi valmis maksamaan Janoisen käytöstä. Vastaajista 18 ei olisi valmis maksamaan käytöstä ja 9 olisi valmis maksamaan vain, mikäli summa olisi erittäin pieni. 16 vastaajista ei osannut sanoa. Ainoastaan 4 olisi valmiita maksamaan käytöstä. Tämä tulos oli jokseenkin ennalta arvattava ja selittyy osittain sillä, että Janoisen tarjoamat palvelut on totuttu löytämään Internetistä ilmaiseksi.

Lopuksi kyselyssä oli mahdollista kertoa kehitysideoista Janoisen suhteen. Tämän mahdollisuuden oli jättänyt käyttämättä 20 vastaajaa. Kysymykseen vastasi 27 käyttäjää. Näistä yhdeksän ei osannut sanoa miten Janoista voisi kehittää, tai oli sitä mieltä, että Janoinen täyttää tarpeet jo nyt. Lisää yhteisöllisyyttä toivottiin eri muodoissa, esimerkiksi haastattelemalla käyttäjiä useammin verkkolehteen tai järjestämällä joskus käyttäjille kokoontumisia esimerkiksi tapahtumissa. Tällä toivottiin ilmeisestikin Janoisen osallistumista myös muihin tapahtumiin kuin Maata

Näkyvissä- festareille. Toivotunlainen käyttäjien kokoontuminen järjestetään Maa- ta Näkyvissä- tapahtuman yhteydessä joka vuosi. Ilmeisesti siitä ei kuitenkaan ole keskustelufoorumin puolella tiedotettu tarpeeksi selkeästi tai sitten sitä ei yksistään ole koettu riittäväksi. Janoisen verkkolehdestä on kyselyn jälkeen aloitettu useampikin uusi juttusarja, joissa Janoisen käyttäjät pääsevät olemaan eri tavoin esillä. Tällaisia ovat mm. käyttäjien harrastuksia esittelevä ”Janoisen harrastaa”, käyttäjien kirjoituksista koottu ”Ajatuksia vanhemmuudesta”, sekä matkusteluun liittyvä ”Janoisen reissaa”-juttusarja.

Useat kehittämistoiveet liittyivät Janoisen verkkojulkaisuun, joka kyselyn toteuttamisen aikaan oli juuri uudistunut. Uudistus vastasi aika moniin käyttäjien esittämistä toiveista. Verkkojulkaisun uudistamisen lisäksi toivottiin näkyvämpää mainontaa ja Janoisen esilläoloa esimerkiksi kristillisissä lehdissä ja tapahtumissa. Tästä asiasta on Janoisen ylläpidon puolella useaan otteeseen keskusteltu, mutta esteeksi on aina muodostunut resurssipula. Kun työtä tehdään vapaaehtois pohjalta, eivät aika ja raha riitä kovin suureen esilläoloon tai mainontaan. Janoisen mainonnassa luotetaankin suurimmaksi osaksi niin kutsuttuun ”puskaradioon” eli siihen, että käyttäjät itse mainostavat sivustoa tuttavilleen. Tämä tavoittamiskeino näkyikin käyttäjäkyselyn tuloksissa. Toisaalta, kun mainontaa ei ole juuri ollenkaan ollut, on käyttäjien omalla aktiivisuudella uusien käyttäjien mukaan saamisessa ollut pakostakin merkittävä rooli.

Parannustoiveita esitettiin myös käyttöliittymän ja ulkonäön suhteen. Nämä uudistukset koettiin ylläpidon tiimissä tarpeettomiksi keskustelufoorumin osalta. Verkkojulkaisun ulkonäköä olisi tarkoitus kehittää, kunhan vain sopiva tekijä ilmaantuu jostain. On osoittautunut yllättävän hankalaksi löytää henkilö, jolla olisi tarvittavat taidot ja kiinnostusta auttaa kristillistä verkkoyhteisöä ilman rahallista korvausta.

Ilokseni huomasin, että ainakin yksi käyttäjäkyselyyn vastanneista oli paneutunut vastaamiseen hyvin perusteellisesti ja saimme tältä käyttäjältä pitkän vastauksen kehitystarpeisiin liittyen. Tämä vastaaja kommentoi mm. kysymystä Janoisen maksullisuudesta näin:

Ensimmäisenä tuli mieleen tuo maksuasia... Se voisi olla ihan hyvä juttu sinänsä, sillä esim. ylläpito tekee niin kovasti työtä tämän eteen. He kyllä ansaitisivat jonkinlaisen korvauksen työstään. Toisaalta - riippuen maksun suuruudesta ja laajuudesta - maksu saattaisi olla käyttäjäryhmää rajaava ja rajoittava tekijä. Näen janoisen ensisijaisesti kuitenkin hengellisenä foorumina, ja maksu saattaisi synnyttää "kuppikuntia" ja estää uskon kanssa kamppailevan henkilön avunsaannin janoisesta. Yhteisöt toimivat elävimmän jäsenistön aktiivisuuden ja toiminnan kautta syntyvän vapaaehtoisuuden avulla.

Myös monista muista asioista kuten verkkojulkaisusta, kalenterista ja ylläpidon toiminnasta saimme tältä käyttäjältä vastaavaa analyysia.

Palautteissa toivottiin myös nimetöntä palautelaatikkaa. Sitä on toivottu joitain kertoja aikaisemminkin, mutta ylläpito on katsonut sen sisältävän liian paljon ongelmia ja lisäävän liian paljon ylläpidon työmäärää suhteessa saavutettuun hyötyyn. Näiden syiden takia Janoisessa on mahdollista antaa palautetta vain joko yksityisviestinä tai sähköpostilla suoraan jollekin ylläpidon jäsenelle tai sitten yleisesti näkyviin "Ruusut, risut ja turhat toiveet"-keskustelualueella. Nimettömän palautteen mahdollisuus lisäisi myös suurella todennäköisyydellä asiattoman palautteen määrää. Tällä hetkellä ylläpidon saama palaute on ollut pääasiassa vain asiallista ja edes jollain tavalla perusteltua. Palautteisiin on pyritty aina myös reagoimaan jollain tavalla, vähintään keskustelemalla niistä Ylläpito-tiimin kanssa.

6 POHDINTA

Toteutin opinnäytetyönäni käyttäjätutkimuksen Janoinen.net verkkosivustolle. Aiheen valinta oli helppoa, koska olen aktiivisesti mukana kyseisen verkkosivuston toiminnassa ja kehittämisessä. Janoinen on kuitenkin varsin nuori sivusto, eikä sen käyttäjiä ole koskaan aikaisemmin tutkittu. Janoinen oli mielenkiintoinen tutkimuskohde myös sen takia, että se on monista muista sivustoista poiketen suunnattu pääasiassa nuorille aikuisille. Myös luterilaiseen tunnustukseen pohjaaminen tekee Janoisesta aivan erityisen verkkoyhteisön.

Kertyneiden vastausten määrän lisäksi olin myös erittäin iloinen siitä, että osa vastaajista oli oikeasti syventynyt kyselyyn vastaamiseen ja pohtinut mahdollisia kehitysideoita. Kysely oli tavoittanut myös muutamia vähemmän aktiivisia käyttäjiä.

Ensimmäinen tutkimusongelmani oli selvittää millaiset ihmiset Janoista käyttävät. Suurin osa kyselyyn vastanneista kuului Janoisen kohderyhmään eli nuoriin aikuisiin. Helenius toteaa, että nuoret aikuiset ovat ikäryhmänä hankalasti määriteltävä ja ikäkausi, johon sisältyy monenlaisia elämäntilanteita. Elämäntilanteiden erilaisuus näkyikin käyttäjäkyselyyn vastanneista. Keski-ikäinen Janoisen käyttäjä on iältään 20-25-vuotta, lapseton evankelis-luterilaiseen kirkkoon kuuluva nainen Länsi-Suomesta. (Helenius 2005, 339-341.)

Selvittäessäni millaisiin tarpeisiin Janoinen vastaa, huomasin Janoisen käyttäjien arvostavan Janoisen hengellistä tarjontaa. Hengellisiä keskusteluita pidettiin tärkeinä ja verkkojulkaisun puolelle toivottiin lisää hengellistä sisältöä. Janoisesta etsittiin myös hengellistä yhteisöä ja kristittyjen yhteyttä. Tämä kertoo mielestäni siitä, että Janoinen on onnistunut yhdessä tavoitteessaan. Vastaajien joukossa oli

myös muihin kuin luterilaisiin hengellisiin yhteisöihin kuuluvia. Tämä mielestäni kertoo siitä, että Janoinen on onnistunut toisessa tavoitteessaan eli olemaan sellainen paikka, johon kuka tahansa voi tulla mukaan keskustelemaan. Hengellisten tarpeiden lisäksi Janoisen koettiin vastaavan myös yhteisöllisyyden tarpeeseen. Osa käyttäjistä koki Janoisen myös tarjoavan paikkaa ilmaista omia ajatuksia ja mielipiteitä.

Janoisen käyttäjät olivat sivuston ylläpidon toimintaan pääasiassa tyytyväisiä, mikä taas osaltaan antaa tällä vapaaehtoisesti puurtavalle joukolle uutta motivaatiota jatkaa työtään. Kun käytetyistä työtunneista ei saa palkkaa, täytyy intoa ja motivaatiota saada jostain muualta. Ylläpito otti myös kriittisemmän palautteen käsittelyyn ja siitä keskusteltiin ylläpitäjien kesken. Aika harva asia palautteissa kuitenkaan aiheutti mitään näkyviä toimia. Kyselyn jälkeen tehtyjä uudistuksia olivat mm. Janoisen käyttäjien parempi näkyvyys verkkolehden jutuissa, käyttäjille tarjottu mahdollisuus osallistua verkkolehden tekemiseen sekä vuorovaikutuksen lisääminen verkkolehden ja keskustelu-foorumin välille.

Tutkimuksestani selvisi myös, että Janoisen käyttäjiä voidaan pitää sitoutuneina sivuston toimintaan. Usea kyselyyn vastanneista käytti sivustoa vähintään kerran viikossa. Useat sivustoa aktiivisesti käyttävät ovat myös rekisteröityneet jo useita vuosia sitten. Tämä kertoo mielestäni pitkäjänteisestä sitoutumisesta yhteisöön. Käyttäjistä kuitenkin vain hyvin pieni osa olisi valmis maksamaan sivuston käyttämisestä. Tämä selittyy mielestäni sillä, että Internetistä löytyy lukuisia ilmaisia nettisivustoja ja – yhteisöjä.

Toinen tutkimusongelmani oli selvittää, miten Janoista voisi kehittää. Osa kyselyyn vastanneista käyttäjistä toivoi verkkolehden sisällön uudistamista. Kyselyn jälkeen verkkolehdessä on tapahtunutkin suuria muutoksia ja olisi todella mielen-

kiintoista toteuttaa uusi kysely, jotta näkisi mitä mieltä näistä uudistuksista käyttäjien keskuudessa ollaan. Olisi mielenkiintoista kuulla, miten Janoisen verkkojulkaisu on onnistunut vastaamaan käyttäjien toiveisiin. Verkkolehden päätoimittaja vaihtui loppuvuodesta 2009. Aikaisemmin päätoimittajana toimi Otto Järvinen. Hänen jälkeensä tämän vastuun otti Tero Rautio. Rautio on omalla esimerkillään innostanut verkkolehden toimittajia, sekä saanut aikaan muutamia uudistuksia, kuten pääkirjoituksen jokaiseen verkkolehden numeroon. Verkkolehden suurimmat uudistukset ovat olleet säännöllinen ilmestyminen sekä toimittajien aktivoituminen.

Keskustelufoorumiin ei suurimmalla osalla vastaajista ollut juurikaan parannusehdotuksia. Lähinnä parannusta toivottiin sellaisiin asioihin, joita tämän hetkisen ylläpidon resursseilla on mahdotonta toteuttaa. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi keskustelufoorumin ulkonäkö ja käytettävyys. Tämänäyttötyyppiset ongelmat vaatisivat sellaista teknistä osaamista, jota ylläpitäjillä ei tällä hetkellä ole ja jota on ilmaiseksi vaikea löytää.

LÄHTEET

Hankala M., Kivikuru U. & Kotilainen S. 1999. Mediakasvatus. Helsinki: Oy Edita Ab.

Helenius T. 2005. Apostolien jalanjäljissä – nuoret aikuiset ja kirkko. Teoksessa T. Paananen & H. Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja Oy. 339-351.

Henriksson A., Pentikäinen L., Niinistö H. & Ruhala A. 2006. Mediametkaa! Mediakasvattajan käsikirja kaikilla mausteilla. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelut Oy.

Hoikkala T. 2005. Mediatyhteiskunnan haasteet nuorisotyölle. Teoksesta T. Paananen & H. Tuominen (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja oy. 326-338.

Janoinen.net verkkosivusto. Saatavissa: <http://janoinen.net> Luettu 31.1.2010

Kirkkohallitus. 2007. Hengellinen elämä verkossa – Interaktiivisten verkkopalveluiden esiselvitystyöryhmän loppuraportti. Www-dokumentti. Saatavissa: [http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/90B22EE65BE7663EC225764300302920/\\$file/Hengellinen-elama-verkossa-esiselvitys-loppuraportti.rtf](http://evl.fi/EVLfi.nsf/Documents/90B22EE65BE7663EC225764300302920/$file/Hengellinen-elama-verkossa-esiselvitys-loppuraportti.rtf). Luettu 17.2.2010

Kirkon tutkimuskeskus. 2008. Monikasvoinen kirkko. Suomen Evankelis-luterilainen kirkko vuosina 2004-2007. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus.

Majamäki H. 2006. Nuoret aikuiset ja kirkko – mahdollinen yhtälö? Teoksessa T. Mikkola, K. Niemelä ja J. Petterson Urbaani usko. Nuoret aikuiset, usko ja kirkko. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus. 332-341.

Matikainen J. 2008. Verkko kasvattajana – Mitä aikuisen tulisi tietää ja ajatella verkosta? Helsinki: Palmenia.

Mäenpää P. 2006. Urbaani elämäntapa ja sen uusi uskonnollisuus. ? Teoksesta T. Mikkola, K. Niemelä ja J. Petterson Urbaani usko. Nuoret aikuiset, usko ja kirkko. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus. 317-331.

Mäkinen O. 2006. Internet ja etiikka. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelut Oy.

Niemelä K. Nuoret aikuiset kirkon haasteena. 2005. Kirkon tutkimuskeskus. Saatavissa: http://www.evl.fi/kkh/ktk/2005_09_15altorstaivieras.htm. Luettu 17.9.2009

Suomen tilastollinen vuosikirja 2007. Saatavissa: www.tilastokeskus.fi/vuosikirja
Luettu 31.1.2010

Rinaldi A. The Net: User Guidelines and Netiquette – Index. Www-dokumentti.
Saatavissa: <http://courses.cs.vt.edu/~cs3604/lib/Netiquette/Rinaldi/>. Luettu
16.2.2010

Janoinen.net

1) Sukupuoli

- ☐ Mies
☐ Nainen

2) Ikä

- ☐ Alle 15
☐ 15-16
☐ 17-19
☐ 20-25
☐ 26-30
☐ yli 30

3) Asuinpaikka

- ☐ Etelä-Suomen lääni
☐ Länsi-Suomen lääni
☐ Itä-Suomen lääni
☐ Oulun lääni
☐ Lapin lääni
☐ Ahvenanmaan lääni

4) Siviilisäätö

- ☐ Naimaton
☐ Seurustelee
☐ Avioliitossa
☐ Avioliitossa
☐ Muu

5) Onko sinulla lapsia?

- ☐ On
☐ Ei

6) Uskontokunta

- ☐ Evankelis-luterilainen
☐ Ortodoksi
☐ Katolinen
☐ Helluntailainen
☐ Baptisti
☐ Jehovan Todistaja
☐ Muu, mikä?
☐ En kuulu mihinkään uskonnolliseen ryhmään

7) Oletko mukana jonkin herätysliikkeen toiminnassa?

- ☐ Olen
☐ En

8) Minkä herätysliikkeen toiminnassa olet mukana?

- ☐ Evankelisuus
☐ Herännäisyys
☐ Lestadiolaisuus
☐ Rukoilevaisuus
☐ Viidesläisyys
☐ Muu, mikä?

9) Kuinka usein osallistut uskonnollisiin tilaisuuksiin?

- ☐ Vikoittain
☐ Noin kerran kuussa
☐ Useita kertoja vuodessa
☐ Noin kerran vuodessa
☐ Harvemmin kuin kerran vuodessa
☐ En koskaan

10) Milloin olet rekisteröitynyt Janoiseen?

- ☐ Ennen vuotta 2005
☐ 2005
☐ 2006
☐ 2007
☐ 2008
☐ En ole rekisteröitynyt Janoiseen

11) Kuinka usein keskimäärin käytät Janoista?

- ☐ Päivittäin
☐ Noin kerran viikossa
☐ Noin kerran kuussa
☐ Kerran puolessa vuodessa
☐ Harvemmin

12) Mitä kautta tutustuit Janoiseen?

- ☐ Kaveri kertoi
☐ Sattumalta
☐ Jonkun muun internet-sivun kautta, Minkä?
☐ Jotain muuta kautta, Mitä?

13) Mitä Janoisen palveluita käytät? (Voit valita useita vaihtoehtoja)

- ☐ Keskustelufoorumeita
☐ Nettilehtiä
☐ Kalenteria
☐ Blogia

14) Kiinnostavatko nettilehden jutut?

- ☐ Paljon
☐ Hieman
☐ Ei suuremmin
☐ Ei ollenkaan

15) Nettilehden jutuista eniten kiinnostaa (voit valita useita vaihtoehtoja)

- ☐ Kuvaukset tapahtumista
☐ Levyarvostelut
☐ Haastattelut
☐ Runot
☐ Novellit
☐ Muu, Mikä?

16) Osallistutko ohjattuihin keskusteluihin?

- ☐ Kyllä, luen niitä
☐ Kyllä, luen niitä ja osallistun keskusteluun niissä
☐ En osallistu ohjattuihin keskusteluihin

17) Pidätkö ohjattuja keskusteluja

- ☐ Todella tärkeinä
☐ Melko tärkeinä
☐ Vain vähän tärkeinä
☐ Ei lainkaan tärkeinä

18) Mitä asioita etsit keskustelufoorumilta? (voit valita useita vaihtoehtoja)

- ☐ Tukea uskalle
☐ Yhteisöllisyyttä
☐ Uusia ihmissuhteita
☐ Paikkaa kertoa omia ajatuksia ja mielipiteitä
☐ Tietoa
☐ Seurakuntayhteyttä
☐ Opetusta
☐ Muuta, Mitä?

19) Koetko keskustelufoorumin tarjoavan näitä asioita?

- ☐ Kyllä
☐ Ei

20) Arvio keskustelualueiden kiinnostavuutta

	Erittäin kiinnostava	Hieman kiinnostava	Vain vähän kiinnostava	Ei lainkaan kiinnostava
Yleinen	☐	☐	☐	☐
Kirkkopöytäkirja	☐	☐	☐	☐
Hengellinen	☐	☐	☐	☐
Rukous	☐	☐	☐	☐
Ohjatut keskustelut	☐	☐	☐	☐
Minä ja muut	☐	☐	☐	☐
Elämään kuuluvaa	☐	☐	☐	☐
Jäsenten galleria	☐	☐	☐	☐
Päiväkirjat	☐	☐	☐	☐
Ruusu-, risut ja turhat toiveet	☐	☐	☐	☐
Osto-, myynti-, lahjoitus jne	☐	☐	☐	☐
Tesit	☐	☐	☐	☐
Yhteistyötahot	☐	☐	☐	☐
Ilta-, leiri- ja kerho-ohjelmaa	☐	☐	☐	☐
Reseptit	☐	☐	☐	☐
Internet ja tietokoneet	☐	☐	☐	☐
Musiikki ja media	☐	☐	☐	☐
Tapahtumat	☐	☐	☐	☐

21) Oletko tyytyväinen ylläpidon toimintaan?

22) Olisitko valmis maksamaan Janoisen käytöstä?

- ☐ Tottakai
☐ Kyllä, mikäli summa olisi hyvin pieni
☐ En tiedä
☐ En olisi valmis maksamaan

23) Millä tavalla Janoista voisi mielestäsi kehittää?